Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 63. V Ljubljani, v sredo, 18. marca 1942-XX Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione Amministrazione Kopitarjeva 6, Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 654:

Uspeh oklepnikov pri Mekiliju

Uradno vojno poročilo št. 654. pravi:

Jugovzhodno od Mekilija so italijanski in nemški oklepni oddelki presenetili in hudo potolkli angleške oddelke; zajeli so štiri topove z ustrezajočim strelivom, traktorje, nekaj desetin vojakov ter uničili dve bateriji in dva oklepna avtomobila.

Skupine nemških letal so z bombami točno zadele angleške kolone na pohodu blizu Ain el Gazale ter pristaniške naprave v Tobruku. V letalskih bojih so strmoglavili na tla trije zadnji Curtissi.

Med angleškim poletom nad Bengazi je bil sestreljen en bombnik.

Angleška letala so metala bombe v območju Auguste Siracuse.

Avstralski načrti spričo morebitnega japonskega vdora

Ameriški general Mac Arthur vrhovni poveljnik vseh zavezniških sil v Avstraliii
Priprave za požiganje avstralske zemlje

Rim, 18. marca. s. Ameriško vojno ministrstvo sporoča, da je general Mac Arthur, do zdaj poveljnik ameriških čet na Filipinih, dopotoval v Avstralijo, da prevzame vrhovno poveljstvo vseh zavezniških vojnih sil.

Stockholm, 18. marca. s. Avstralski poslanik v Združenih državah, Casey, je izjavil, da je Avstralija zdaj pripravljena požgati in uničiti svoja mesta, žetev, zaloge in živino, če bi se Japonci izkrcali na avstralski celini. Avstralci imajo pripravljene načrte za obsežne požige celotnih gozdnih predelov, da bi s tem ustavili morebitno japonsko napredovanje na celini. — Poslanik je končal svojo izjavo s tem, da se je pokazal zelo črnogledega glede možnosti dolgega avstralskega odpora

Rim, 18. marca. s. Poveljnik avstralskih čet na Malaji general Bennett je imel v Sydneyju govor, v katerem je dejal, da so Avstralci, ki se zdaj bore izven domovine, neobhodno potrebni lastni državi, zakaj Avstralija je v nevarnosti. Vztrajno je zahteval, naj da vrhovno poveljstvo proste roke avstralskim zapovednikom, češ da angleški poveljniki na Malaji niso imeli nič podjetnosti in niso mogli neodvisno nastopati. Bennett je potem obtoževal angleško obveščevalno službo na Malaji, da ni uganila, da bo prišlo do vojne in dejal, da urjenje čet na vežbališčih jemlje vojakom duha podjetnosti.

Surabaja, 18. marca. s. General Imamura, vrhovni poveljnik japonskih oddelkov v holandski Indiji, je z letalom dopotoval v Surabajo. Tam so ga pozdravili častniki, ki so vodili japonske oddelke do zmage na Javi. Imamura je obiskal pristanišče Surabajo, poškodovano po bombardiranjih in razdejano po Holandcih samih. Ogledal si je tudi letališče ter druge vojaške naprave.

Batavija, 18. marca. s. Vrhovni poveljnik japonskih oddelkov v holandski Indiji general Imamura je v Bataviji sprejel časnikarje ter jim dejal, da je zadovoljen z ugodnim izidom vojnih nastopov okoli Batavije. Te izide je treba pripisati tesnemu sodelovanju med mornarico, ki ima oblast na morju, kopnimi oddelki in letalstvom. Dejal je: »Kmalu bomo lahko obširno izkoriščali vse vire, ki so potrebni, da končamo vojno za veliko vzhodno Azijo ter dosežemo cilje, ki so potrebni japonskemu vsakdanjemu življenju. Vsi japonski podložniki bodo morali sodelovati za uvedbo novega reda v Aziji.«

Tokio, 18. marca. s. List »Asahi« poroča, da so na severnem delu otoka Sumatre japonski oddelki zasedli važno vojaško središče Balige, ko so prodrli na 130 km daleč od izkrcavališča. Med napredovanjem so naleteli na močne nasprotnikove oddelke, ki so šteli več sto mož in ki so jih podpirali tudi lahki tanki. Drugi Japonci so zasedli kraj Koetaraja in Sigli ob severovzhodni obali Sumatre.

Nemško vojno poročilo:

Srditi letalski napadi ter boji na nož v Rusiji

Hitlerjev glavni stan, 18. marca. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na polotoku **Kerču** so se obnovljeni napadi sovražnika zlomili pred nemško-romunskimi postojankami. Nadaljnih 33 sovjetskih tankov je bilo uničenih. Na mnogih mestih je prišlo do srditih bojev na nož.

Na ostalih odsekih vzhodnega bojišča je imel nasprotnik pri ponovitvah svojih brezuspešnih napadov hude krvave izgube. Učinkovito so bile bombardirane postojanke sovjetskih sil. Daljnostrelni topovi so uspešno obstreljevali vojaško važne cilje v **Petrogradu**. Na laponskem bojišču so nemški gorski lovci izvedli več uspešnih napadov.

Letalstvo je v močnih oddelkih bojnih in lovskih letal razbilo na motornih vozilih za napad pripravljene in napadajoče sovjetske čete, zažgalo oblegane kraje ter pretrgalo sovražnikove vezi z zaledjem. Pri štirih lastnih izgubljenih letalih je bilo v letalskih bojih ali na tleh uničenih 70 sovjetskih letal.

Berlin, 18. morca. s. Iz vojaških krogov poročajo, da so na srednjem odseku vzhodnega bojišča ogromne sovjetske sile skušale predreti nemške črte. Njihova namera pa ni imela uspeha ter so imele zelo hude izgube. Močna skupina ruskih sil je bila obkoljena in docela uničena. Ponekod so divjali silni snežni viharji, mraza pa je bilo 45 stopinj pod ničlo. Navzlic temu so nemške čete potolkle dve sovjetski pehotni in štiri konjeniške divizije. Rusi so imeli 10.000 mrtvih, 2000 vojakov pa je bilo ujetih. Poleg tega so nemške čete zaplenile 133 topov in mnogo drugega orožja.

Berlin, 18. marca. s. Iz vojaških krogov poročajo, da so Rusi 16 marca silovito napadali postojanke neke nemške divizije pri Orlu. Napadi so bili posebej naperjeni proti določenemu bataljonu na tem odseku. Kljub hudemu mrazu in snežnemu metežu se je nemškim vojakom posrečilo zavrniti sleherni sovjetski napad V srditih bojih pred postojankami tega bataljona so Sovjeti imeli mnogo mrtvih in ranjenih. Zelo hude izgube v moštvu in orožju so ruske sile utrpele tudi pri napadih proti postojankam nemške armade na srednjem odseku vzhodnega bojišča. Vojaški krogi potrjujejo, da so bili vsi nočni in dnevni sovjetski napadi od 5. do 12. marca vedno gladko odbiti. Kljub vsem obupnim poskusom se boljševikom ni nikjer posrečilo vdreti v nemško obrambno črto. V bitkah preteklega tedna so našteli 5000 mrtvih boljševikov, stotine drugih pa so zajeli nemški vojaki, ki so vrh tega uničili ali zaplenili 32 oklepnih vozov, med temi 16 prav težkih. Še mnogo drugih oklepnih vozov pa je bilo poškodovanih. Znatno je tudi število strojnic, protiletalskih topov, metalcev bomb in drugega orožja, ki so ga Sovjeti izgubili. Nemški lovci so predvčerajšnjim sestrelili 60 ruskih letal na enem samem odseku vzhodnega bojišča. Med temi 60 letali je bilo mnogo bombnikov.

Naloge nemškega gospodarstva, denarstva in industrije v sedanji vojni

Berlin, 18. marca. s. Na občnem zboru Nemške državne banke je minister za gospodarstvo dr. Funk, ki je tudi predsednik zavoda, dal nekaj zelo zanimivih izjav. Posebno je pojasnjeval nove naloge nemške gospodarske in denarne politike in poudaril, da je dejstvo, da se vojna podaljšuje, prineslo neuravnovešenost med donosom in izdelavo. Donos se je večal dosti bolj kakor pa izdelava. Ker je v izdelovalnem postopku bila zaposlena prav vsa razpoložljiva delovna sila in ker se je donos povečal, se je zvišala tudi količina denarja. Povečanje količine denarja pa mora obrniti naše pozornost odgovornih voditeljev. To vprašanje je mogoče rešiti na dva načina: ali pomnožiti izdelavo ter znižati cene ali pa povečati davke. Na koncu se je Nemčija odločila za srednjo pot ter uporabila kar oba načina. Zaupanje v stalnost denarja in varnost naložb je najboljše zagotovljena tedaj, kadar hranilec prizna, da je vlada uporabila res uspešne ukrepe. Ko bo hranilec o tem prepričan, mu bo kaj lahko prenašati žrtve, ki jih taki ukrepi prinašajo.

Dr. Funk se je dotaknil tudi evropskega položaja in je trdil, da je celinska vzajemnost Evrope zdaj dejstvo. S tem je ustvarjen temeljni pogoj za zaželeno gospodarsko obnovitev.

Berlin, 18. marca. s. Visok nemški uradnik nemškega gospodarskega ministrstva je včeraj številni skupini tujih časnikarjev podal nekaj prav zanimivih izjav o sedanjem značaju nemške industrijske izdelave in o načrtih za razvoj gospodarskega, industrijskega in tehničnega delovanja po vojni. Potem ko je poudaril, da so vse nemške izdelovalne sile danes posredno ali neposredno zaposlene v vojnih tovarnah, je govornik pobijal lažne glasove sovražne propagande, češ da Nemčija navzlic vsem naporom ne more ustreči velikim potrebam svojih oboroženih armad. Nemška industrija — je dejal — docela zadovoljuje vojne potrebe, vrh tega pa še zmeraj lahko izdeluje stvari, ki bi jih kot nepotrebne označili v sovražnih državah celo v mirnem času. Nemčija ne mara objavljati velikih številk, ki imajo samo papirnato vrednost, marveč rajši dela potihem, toda z neslutenim zagonom. Naravno je, da se v sedanjih časih na nemškem trgu in v prijateljskih državah, ki kupujejo v Nemčiji, zavedajo določenih neogibnih omejitev, zlasti če upoštevamo, da gre sedanja borba ne samo za bodočnost Nemčije, marveč za bodočnost cele Evrope. Kljub temu pa je nemški izvoz raznega blaga še prav znaten, posebno takega blaga, ki je prijateljskim državam potreben v njihovem naporu za skupno zmago.

Nato je visoki nemški govornik razlagal nemške povojne gospodarske načrte. Ponovil je znano misel drugih nemških vodilnih oseb, po kateri Nemčija nikakor ne mara prevzeti kako pokroviteljstvo nad gospodarskim delovanjem drugih, posebej še obmejnih dežel, ali se vmešavati v njihove zadeve. Nemčija bo vsem jamčila tudi v gospodarstvu popolno samovlado ter pospeševala plodno sodelovanje raznih gospodarskih sil, kar bo prineslo družne koristi.

Potem so časnikarji uradnika povpraševali o povojnem razvoju sedanje nemške industrijske ureditve. Govornik je dejal, da ni izključeno, da bo v Nemčiji prišlo do neke centralizacije industrije, vsaj določene velike industrije. Kljub temu pa bodo ostale manjše izdelovalne ustanove, prav tako tudi obrtništvo. Ob koncu je še omenil, da se bo nemška industrija po vojni silovito razvila, ker je ne bodo ovirale več zapletene birokratske oblike dosedanje razdelitve surovin. Te oblike pa so potrebne zaradi strogega nadzorstva, ki ga zahteva sedanji vojni čas.

Vesti 18. marca

Japonski listi poročajo iz Singapoореja, da so Japonci sklenili podreti spomenik sira Stafforda Rafflesa, ustanovitelja tega slovitega mesta. Rafflesov kip bodo spravili v muzej. Pač pa bodo kot narodni spomenik ohranili poslopje, kjer so potekala pogajanja za vdajo Singapoореja.

Ministrstvo za italijansko Afriko sporoča, da je zdaj dovoljeno pošiljati sporočila rojakom, ki bivajo v Abesiniji. Pisma ne smejo vsebovati več kakor 25 besed in morajo biti v nezalepljenem ovitku, na katerem je zapisan naslov. Na tem ovitku znamka ni potrebna. Ta ovitek s pismom pa je treba dati v drug zalepljen ovitek, prilepiti nanj znamko ter ga poslati do 31. marca ministrstvu za italijansko Afriko v Rimu.

Veliko Kitajcev, ki so pobegnili iz Singapoореja, je prišlo v indijsko luko Kalkuto, kjer čakajo, da jih bodo Angleži poslali na boj zoper Japonce. Japonski poročevalci se tej novici posmehujejo in pravijo, da so Čangkajškovi vojaki strokovnjaki za beg iz ogroženih predelov.

Brazilske oblasti so spet aretirale več japonskih državljanov v zvezni državi Sao Paolo. Aretirance so obtožili, da so rovarili proti Braziliji in da so snovali peto kolono.

»Popolo di Trieste« poroča, da je v Braziliji prišlo do novih demonstracij proti Nemčiji. V Portu Alegru so demonstranti sneli z javnih lokalov vse nemške napise, v San Colombu pa so razdejali spomenik, ki je bil postavljen v slavo nemških priseljencev.

Iz Bandoenga na Javi poročajo, da so japonske oblasti odkrile 20 km jugozahodno od Bandoenga tovarno za izdelovanje strupenih plinov. Ko so Japonci pregledavali tovarno, so našli tam 50 ton iperita.

Iz Berlina poročajo, da je zajel vzhodno bojišče nov val mraza, ki je dosegel na Krimskem polotoku 25 stopinj pod ničlo ter 35 stopinj pod ničlo na petrograjskem bojišču. Z mrazom so prišli tudi snežni viharji, ki onemogočajo večje operacije in je ponekod padlo toliko snega, da se niti konji ne morejo prebijati skozi zamete.

Na finskem bojišču so sovjeti vrgli v boj mornarje iz vojnega brodovja na Tihem morju, poroča list »Helsinki Sanomag«. List piše, da so Finci v teh bojih pobili nad 150 sovjetskih mornarjev, ki so prišli z Daljnjega vzhoda.

Načelnik slovaške propagande minister Tido Gašpar bo te dni uradno obiskal madžarsko prestolnico, da ojači prijateljske odnošaje med Slovaki in Madžari.

V Zagreb je dospelo posebno madžarsko zastopstvo zaradi pogajanj, ki naj urede vprašanja, zadevajoča obe državi. Pogajanja bodo trajala teden dni.

Tuja letala bombardirajo turške kraje

Carigrad, 18. marca. s. Predsnočnjim se je raznesla novica, da so neznana letala bombardirala turško vas Milas, ki leži ob zahodni obali ob Egejskem morju. Neznana letala so vrgla nekaj bomb ter se spustila zelo nizko in streljala na kraj. Razen škode na stavbah, sta bila dva človeka ubita, eden pa ranjen. Začela se je preiskava, ki naj ugotovi, kateri državi so pripadala letala. Toda po pričevanju očividcev se zdaj zdi nedvomno, da so to bila angleška letala. Angleži so se očitno zmotili, zdaj pa špekulirajo s svojo pomoto in hočejo spraviti v kašo države Osi. Značilno je, da se je angleška propaganda takoj vzdignila in si prizadeva pripisati napad italijanskim ali nemškim letalom. Turško prebivalstvo pa seveda ve prav dobro, da države Osi nimajo razloga nadlegovati Turčije. To bombardiranje je treba primerjati z angleškimi letalskimi napadi na švicarske kraje. Ko se Angležem ni posrečilo prileteti v Italijo, so bombe spustili na neoboroženo švicarsko prebivalstvo.

Ameriški, angleški in sovjetski govori o nadaljevanju sedanje vojne

Rim, 18. marca. s. V Newyorku je bila sinoči svojevrstna pojedina, ki je raznim vplivnim osebnostim demokracije dala priliko za govore, ki zaslužijo, da zanje zvedo tudi drugi, ne samo tisti, katerim so bili namenjeni. Slavnostni večer se je začel z Rooseveltovim sporočilom, v katerem je predsednik Združenih držav nastopil zlasti proti tistim, ki mislijo drugače ko on. Dejal je: Tisti, ki zahtevajo delitev sil v vojni, ki je nerazdeljiva, tisti, ki ne vidijo, da je varnost naše države lahko ogrožena po kakšni zunanji nesreči, tisti, ki si prizadevajo, da v sedanji krizi še ne bi prišlo do odločitve, tisti, ki na hudoben ali sramoten način razširjajo netočna in zlagana poročila, podpirajo načrte naših sovražnikov.

Roosevelt zato vabi vse Amerikance in njihove zaveznike, naj nastopajo složno, vedno složneje in ostanejo združeni, pa naj se zgodi, kar hoče.

Ko je bilo prebrano to Rooseveltovo sporočilo, je angleški veleposlanik v Združenih državah, lord Halifax povzel besedo ter podal nekaj pojasnil, ki jasno kažejo tesnobo, ki zdaj vlada v angleških političnih krogih glede tega, kako se bo nadaljevala vojna. »Pomlad in poletje leta 1942,« je dejal lord Halifax, »bosta prinesla prav gotovo odpor in pogum zaveznikov v preskušnje, ki spominjajo na temne ure iz leta 1918. Izgubili smo mnogo ozemlja in ga bomo verjetno še. Zelo nespametno bi bilo, če ne bi pogledali stvarnosti v oči. Na drugi strani pa tudi ni nobena skrivnost, da je združeno brodovje danes do kraja zaposleno v vojni in da so Združene države še vedno prisiljene omejiti svoje načrte v skladu s sredstvi, ki so na razpolago.

Toda ne s svojimi načrti in tudi ne s svojimi razpravami ne bodo mogli nadaljevati vojne, ali celo zboljšati njenega poteka. Za Halifaxom je govoril tudi boljševiški veleposlanik v Združenih državah, Litvinov. Iz njegovega govora se jasno vidi nerazpoloženje, ki vlada med vsemi Sovjeti. Litvinov je med drugim dejal: »Te vojne ni mogoče dobiti z brezdelnim čakanjem in tako, da se zamujajo priložnosti druga za drugo. Treba je poguma, upreti se in tvegati. Pri vsakem dejanju, s katerim kdo kaj tvega, je vsaj nekaj možnosti na uspeh, dočim je brezdelje vselej zaneslijivo obsojeno na neuspeh.« Litvinov je poudaril nato, da je možno, da se vojna še zavleče, toda to ne pomeni, da ni treba prav ničesar storiti, da bi je bilo prej konec. Jasno je — je dejal, da je čas zloben zaveznik, ki se je pripravljen vojskovati na eni ali drugi strani. Za zaveznike bi bilo koristno, če bi se v določenem oziru strogo držali politike čakanja, toda samo v primeru, če tudi sovražnik ne bi ničesar delal in čakal.

Litvinov je svoja izvajanja končal s pripombo, da takšnih njegovih pomislekov ni narekovalo morda kakšno vznemirjenje, ki bi ga zbujal vojaški položaj v Rusiji, pač pa samo njegova želja, da spregovori v korist vseh zavezniških narodov. Sovjetski veleposlanik je končno priznal, da zimska boljševiška ofenziva ni odbila, kakor so upali, vojská Osi, in da bi jih bilo potrebno čimprej razcepiti ali vsaj oslabiti, in sicer tako, da bi države Osi svoje čete razdelile na bojišče, ki naj se ostvari drugje in to čimprej.

Predsednik madžarske vlade de Kallay bo jutri imel v zbornici in v senatu govor o političnem programu svoje vlade.

Zasliševanje prič v razpravi zoper krivce francoskega zloma

Vichy, 18. marca. s. Razprava proti krivcem francoskega zloma se je spet začela včeraj v Riomu. Zaslišali so prve priče. Iz teh pričevanj se je pokazalo, da je bila francoska obramba ob meji v Alpah kar napopolneje organizirana in da je na tem bojišču bilo zbranih 13 divizij, ki so sestavljale najboljši del francoske vojske

Švicarske težave s preskrbo prebivalstva

Bern, 18. marca. s. Načelnik švicarskega osrednjega gospodarskega urada je državnemu svetu razlagal težave, ki jih ima Švica s preskrbo, to pa zaradi posebno hude zime. Prevozi so bili znatno zmanjšani, tako da je Švica v decembru in januarju dobila od svojih dobavljalcev samo tri četrtine dogovorjenih količin blaga, v februarju pa samo četrtino. Švica pridobiva doma mesečno samo 12.000 ton premoga, in sicer slabega, mesečna poraba pa znaša 200.000 ton. Uvoz tkanin se je silovito zmanjšal, in sicer za dve tretjini pri bombažu, za polovico pa pri volni. Uvoz usnja za čevlje samo še 10% predvojne količine, uvoz gumija pa manj kakor 10 odstotkov.

Rusija sili Anglijo k rešitvi indijskega vprašanja

Lizbona, 18. marca. s. V angleških časnikarskih in diplomatskih krogih priznavajo, da je treba odhod ministra Stafforda Crippsa v Indijo pripisovati odločnemu korake ruske vlade v Londonu. Ruska vlada je pred tednom dni povabila Anglijo, naj pospeši rešitev indijskega vprašanja, ki zanima Rusijo prav tako kakor Anglijo. Ruske meje, je dejal predsednik sovjetske vlade Molotov, so na indijskih rekah Gangesu ter Brahmaputri. Sovjeti so angleški vladi tudi dejali, da je indijsko vprašanje v rusko-angleškem smislu sposoben rešiti edino minister Cripps, ne da bi škodoval koristim angleškega imperija in ne koristim Rusije. Indijski komunisti so iz Moskve dobili naročilo, naj z največjim navdušenjem podpirajo poslanstvo ministra Crippsa ter mu njegovo nalogo z vsemi sredstvi olajšajo.

Ljubljanski občinski svet je razpravljal o tekočih poslih

Ljubljana, 17. marca.

Včeraj popoldne ob 5 je bila v veliki mestni posvetovalnici seja mestnega sveta ljubljanskega. Sejo je začel g. župan dr. Juro Adlešič, ki je ugotovil pravilnost sklicanja seje in nje sklepčnost, potem pa dejal to-le:

Županov govor

Počastimo spomin zaslužnih, ki jih je smrt po zadnji seji ločila od nas!

Na Novega leta je umrl biseromašnik in senior stolnega kapitlja Ivan Sušnik. Skoraj 65 let je idealno služil Cerkvi in ga je Njegova Svetost nagradila z apostolskim protonotariatom.

Dne 3. januarja je umrl delovodja mestnega vodovoda Ferdo Vovko, ki je z vestnim delom mnogo let služil občini.

Dne 3. februarja pa Ljubljana izgubila kar tri zaslužne občane: Ivan Šešek je kot obrtni referent in magistratni ravnatelj vse sile pustil v mestni službi. Dr. Vladimir Foerster, upokojeni višji sodni svetnik, je kot pravnik deloval tudi v našem mestu, posebno je pa za Ljubljano pomenljivo njegovo prizadevanje za slovensko glasbo kot uvaževanega glasbenega kritika. S. Metodija Šušteršič bo kot ravnateljica meščanske šole v Lichtenthurnovem zavodu ostala svojim gojenkam v najlepšem spominu. Dne 6. februarja je pa umrl Juraj Režek, upokojeni učitelj I. mestne deške šole, ki je z ljubeznijo vzgojil veliko število Ljubljančanov.

Dne 7. februarja je umrl odlični matematik Rudolf Grošelj, profesor v p., ki mu je mestna občina hvaležna tudi za naklonilo zapuščine Josipa Vilfana, da je lahko izplačala Akademiji znanosti in umetnosti 57.000 din, v sklad za regulacijo Trnovega pa naložila 95.000 lir. — Dne 8. februarja je pa v Vižmarjih umrl Jože Gostinčar, uspešni organizator in do skrajnosti požrtvovalni borec za pravice slovenskega delavstva in malega človeka sploh. Kot poslanec in minister je žel je in potrebe Ljubljane vedno smatral za svojo častno nalogo. — Dne 14. februarja je umrl upokojeni dvorni svetnik Franc Dukič. Ko se je ta odlični in izkušeni pravnik leta 1919. preselil v Ljubljano, si je s svojim strokovnim znanjem in ljubeznivim uradovanjem takoj pridobil visoko spoštovanje Ljubljančanov, ki bo trajno ostalo v srcih vseh, ki so ga poznali. — Dne 20. februarja je pa tragično umrl Avgust Praprotnik, ki je bil mnogo let predsednik Zveze industrijcev ter sedaj Združenja industrijcev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine, od ustanovitve predsednik Ljubljanskega velesejma, ki je zelo poživel Ljubljano, prav tako pa tudi predsednik Avto-kluba, ki ima enake zasluge za povečanje našega tujskega prometa. Pridobil si je zasluge tudi za naše gledališče kot predsednik Slovenskega gledališkega konzorcija, ki je l. 1918. spet oživil slovensko opero, za njo pa tudi dramo ter ju spretno vodil, dokler ju ni prevzela država. Poleg naštetih pa tudi druge organizacije raznih strok žalujejo za darežljivim podpornikom.

Dne 21. februarja je pa umrl upokojeni stolni kanonik dr. Alojzij Merhar, ki si je kot Silvin Sardenko v zgodovini slovenskega pesništva med liriki zagotovil trajno mesto. — Dne 11. marca je umrl ravnatelj Vzajemne posojilnice Rado Šturm, ki si je kot večletni predsednik glasbenega društva »Ljubljane« s svojo vnemo za lepo slovensko pesem zaslužil tudi častno članstvo in častno predsedstvo društva. — Dne 15. marca je pa umrl odvetnik dr. Josip Cepuder, ki je od 12. septembra 1933 do 14. decembra 1935 iniciativno sodeloval v mestnem svetu ljubljanskem, v magistratnem gremiju, v personalno pravnem odseku in v disciplinski komisiji ter od 10. oktobra 1934 dalje tudi v disciplinskem razsodišču II. stopnje.

Vsem za Ljubljano zaslužnim umrlim: Slava!

Visoki mestni svet!

Ko ste 12. oktobra 1939 soglasno izvolili obkovalca sodobne Ljubljane univ. prof. **Jožeta Plečnika** za častnega meščana, ste obenem sklenili, naj mestna občina ljubljanska zbere njegova dela ter jih objavi v posebni knjigi.

Ta knjiga je letos za Novo leto izšla z naslovom **»Architectura perennis«** s sodelovanjem mojstra samega, nadalje odličnega predstavnika naše umetnostne zgodovine in estetskih prizadevanj, našega spoštovanega tovariša univ. prof. dr. **Franceta Steleta**, ter predstavnika naše filozofije univ. docenta dr. **Antona Trstenjaka**. Vsi recenzentje so knjigo ocenili najugodneje.

Zato izražam svoja in gotovo tudi Vaša čustva z izjavo iskrenega veselja, če se je mestna občina ljubljanska mogla s publikacijo tega dela vsaj nekoliko oddolžiti častnemu meščanu za njegovo veliko dejansko ljubezen do rodne Ljubljane. Enako pa izražam prisrčno hvaležnost našemu častnemu meščanu za sodelovanje pri tej prelepi knjigi, prav tako pa tudi našemu članu univ. prof. dr. Steletu in vseuč. docentu dr. Antonu Trstenjaku ter vsem recenzentom za pravično oceno.

Prikriti pa ne morem tudi našega ponosa, da smo po svojih močeh smeli sodelovati pri delu, ki se po izjavi enega naših kritikov Borka dviga nad čas ter bo ta knjiga mogla zanimati tudi zanamce kot eden izmed dokumentov zgodovinskega razdobja med dvema svetovnima vojnama, saj je **v tem času arhitektura prof. Plečnika ustvarila umetnostne stvaritve, ki bodo govorile svojo umetnostno besedo tudi tedaj, ko bodo utihnila vsa peresa in jeziki njenih sodobnikov.**

Tako je knjiga tudi nam zadoščenje, saj nam recenzentje dajejo prav, ker smo uresničili več lepih mojstrovih načrtov ter **skušali uveljaviti častnega meščana Plečnika večnostno arhitekturo.**

In temu veselju, ki ga je napravila prekrasna »Architectura perennis« slehernemu, kdor je dovzeten za lepoto, se je kraj januarja priključilo še naše zares prisrčno čustvo spoštovanja in velikega veselja, da je častni meščan **Jože Plečnik častitljivi jubilej svoje 70 letnice lahko obhajal pri trdnem zdravju in naikrepkejšem razmahu vseh svojih prebogatih, od Boga naklonjenih darov pri neutrudljivem delu za lepoto Ljubljane in za čast slovenske kulture.**

Jubilantu sem v imenu glavnega mesta našega naroda izrazil čestitke ter mu izročil skromno znamenje našega globokega spoštovanja in splošne hvaležnosti b e l e Ljubljane.

Odborova razprava

Zapisnik zadnje občinske seje je bil soglasno sprejet. Kot tretja točka dnevnega reda je bilo poročilo finančnega odbora, katerega je razlagal predsednik dr. Ažman. Izvajal je, da je posebna komisija dveh članov občinskega sveta pregledala glavne blagajne mestne občine in našla vse v najlepšem redu. Nadalje je finančni odbor predlagal občinskim možem, da občina odkupi 13.000 kv. m gozdnatega sveta v Mostecu pod Rožnikom od Kogovška Franceta iz Dravelj. Nakup je bil soglasno odobren. Zemljišče bo mestna občina porabila v svoje namene.

Mestna občina je morala opustiti predpisovanje mestne davščine na vozila v tem letu, kajti to davščino je prevzel Visoki komisariat. Vendar pa bo mestna občina v prošnji zaprosila Visoki komisariat, da bi ta odstopil del pobranih davščin, ki jih bo mestna občina porabila za cestna dela. Odobritev posebnega kredita je potem finančni odbor predlagal uradu, ki se bavi z izdajanjem osebnih izkaznic. Ta kredit v znesku 25.000 lir je občinski svet odobril. Na predlog tehničnega oddelka je finančni odbor predlagal, naj se odobri izraba že angažiranih kreditov za ureditev podaljšane Šubičeve ulice. Ta kredit gre na breme mestne imovine. Nadalje je bil odobren kredit v znesku 1200 lir, ki se bo porabil za preureditev mestnih javnih razglasnih desk. Naknadni kredit v višini 1500 lir je bil dovoljen za dovršitev vhodnih vrat pri delavski koloniji v Mestnem logu. Dr. Ažman je v imenu finančnega odbora nadalje predlagal zvišanje pavšala obrtnemu sodišču v Ljubljani za pisarniške potrebščine in sicer od 93 lir mesečno, kakor je bil dovoljeni kredit do zdaj, na 185 lir. Predlog je bil soglasno sprejet. Tudi prošnja socialno-političnega oddelka glede 100% črpanja vseh socialnih kreditov po proračunu za leto 1941 je bilo bila soglasno sprejeta. V breme mestne imovine je bil zabeležen tudi znesek 456 lir kot izreden kredit za nabavo tramvajske vozovnice mestnemu odpravništvu. Mestnemu pogrebnemu zavodu je bil soglasno odobren dodatni upravni prispevek, kajti promet se je posebno v preteklem letu zelo povečal in zdaj še vedno narašča. Dovoljen je bil dodatni kredit v višini 50.000 lir. Ljubljanski velesejmski upravi je bila znižana cena za vodo, ki jo je velesejem porabil pri svoji zadnji veliki prireditvi v jeseni. Potem so bili sprejeti razni manjši sklepi, nekatere prošnje in ugovori proti predpisu davka na vozila, proti kanalščini, prirastkarini in vodarini. Tudi mnogo odpisov je bilo soglasno sprejetih.

V imenu personalno-pravnega odbora pa je mestnemu svetu poročal g. Avg. Novak. Soglasno je bil sprejet statut mestnih podjetij v Ljubljani in njihovega upravnega odbora. G. podžupan je zaradi jasnosti tega statuta pri §§ 4 in 10 nekaj malega pripomnil, kar je mestni svet soglasno vzel na znanje. Mestna delavska zavarovalnica je dala posojilo kreditni zadrugi mestnih uslužbencev v znesku 100.000 lir. To posojilo je mestni svet soglasno odobril. Nadalje je g. Novak sporočil občinskim svetnikom, da bo odslej le Visoki komisariat pristojen, da vzame na znanje njihove ostavke. Zadnja točka javne občinske seje so bile volitve odbornikov na razna prazna mesta odborov mestnega sveta. Predlagani novoimenovani člani so bili soglasno potrjeni.

Potem je sledila tajna seja, na kateri so govorili o imenovanju novih uslužbencev, o prestanku službe nekaterih mestnih uslužbencev, o raznih dokladah in pokojninah, o draginjskih dokladah, o napredovanjih, prevedbah, dopustih, nagradah, o službeni obleki ter končno o raznih personalno-pravnih zadevah.

V treh vrstah...

V Šoštanju in Žalcu sta bili pretekli teden zborovanji, na katerih je govoril zvezni vodja. V Žalcu je zvezni vodja obiskal tudi otroški vrtec.

Posle tržiškega župana je prevzel inž. Hugon pl. Kurz. Ko bo prevzel vse obveznosti, ga bo želeni svetnik v Radovljici slovesno uvedel.

Skofjeločanke so imele te dni drugi tečaj in se učile predvsem, kako se kuhajo enotne jedi.

Kamniškega upokojenega nadstražnika je pred dnevi ugriznil pes. Pozneje so ugotovili, da je bil pes stekel. Menijo, da je stekel pes obgrizel se več drugih oseb.

V Gornji Radgoni je bila te dni mlekarska razstava, ki je prikazala prizadevanje kako zvišati donos mleka.

Graško poštno ravnateljstvo je sklenilo ukiniti nekatere avtobusne proge po celem Spodnjem Štajerskem.

Ob priliki obletnice priključitve Avstrije k Nemčiji je bilo v Beljaku veliko zborovanje, na katerem sta govorila tudi dva gauleiterja.

Celovško narodno gledališče je pretekli četrtek gostovalo z dvema predstavama na Jesenicah. Sploh je celovško deželno gledališče razširilo svoj delokrog tudi na Gorenjsko.

V Tržiču so odprli nov otroški vrtec.

Majhni policijski avtomobili so zdaj v prometu na jeseniških ulicah. Razen obvestil, ki jih objavljajo skozi zvočnike, ki jim pravijo timavtomobili, se oglašajo tudi nemške koračnice.

širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Za vedno nas je zapustila po težki bolezni naša najdražja, nepozabna

Kristina Batistič

roj. Benedik

soproga veletrgovca in posestnika

Čas in kraj pogreba bomo objavili naknadno.

Stražišče pri Kranju, Ljubljana, Solcano p. Gorizia, Fiume, dne 17. marca 1942.

Rafael, soprog; **Elvira**, hčerka; **Marija** por. Glavan, **Francka** por. **Pirnat**, sestri — in ostalo sorodstvo.

Riduzione della razione ordinaria del pane e della farina

L'Eccellenza l'Alto Commissario della Provincia di Lubiana ha disposto che la determinazione del Comitato Interministeriale sulla nuova razione del pane e della farina abbia immediata applicazione anche in questa provincia. Pertanto, a partire dal 18 corr., le misure delle razioni di pane, di farina di pane e di farina di granoturco, acquistabili con i tagliandi della carta annonaria ordinaria, sono ridotte rispettivamente a grammi 150, 130 e 225. Restano imuttati i supplementi per i lavoratori di tutte tre le categorie; e immutate restano altresì le razioni riconosciute ai convittori e alle gestanti, in grammi 300 di pane giornalieri. Ne consegue che tutti i buoni speciali di prelevamento di pane o farina, rilasciati alle Convivenze, a partire dal 18 corr., daranno diritto al prelevamento dei quantitativi in essi indicati, ridotti di un quarto. Per prevenire abusi e frodi, è stato disposto che gli Uffici Comunali per l'Alimentazione devono, entro il 18 corrente, ritirare dai dettagliandi, dai panettieri e dalle Cooperative, tutti i tagliandi i buoni utilizzati a tutto il 17 corrente e trasmeterli immediatamente all'Ente Provinciale per l'Alimentazione. I tagliandi e buoni, utilizzati prima del 18 e non fatti pervenire all'Ente Provinciale per l'Alimentazione entro il 20 corrente, saranno ritenuti validi per i quantitativi corrispondenti alle razioni ridotte.

Lubiana, li 17 marzo 1942-XX.

Navadna obroka kruha in moke skrčena

Ekscelenca Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odločil, da naj se sklep medministrskega odbora o novem obroku kruha in moke takoj izvede tudi v tej pokrajini.

Zato bodo počenši z 18. t. m. obroki kruha, krušne in koruzne moke, ki se dobijo na navadne živilske nakaznice, zmanjšani na 150, odnosno na 130 in 225 gramov.

Višina dodatkov za vse tri vrste delavcev ostane nespremenjena. Nespremenjena ostaneta tudi obroka priznana zavodarjem in nosečim ženam v višini 300 gramov kruha na dan.

Iz tega sledi, da bodo vsi posebni boni za kruh ali moko, ki so bili izdani zavodskim družinam, počenši z 18. t. m., upravičevale do prejema v njih naznačenih količin, zmanjšanih za eno četrtino.

Da se preprečijo zlorabe in prevare, je bil vsem občinskim preskrbovalnim uradom dan nalog, da do 18. t. m. pri detajlistih, pekih in zadrugah poberejo vse odrezke in vse bone, ki so bili izkoriščeni do vključno 17. t. m., ter jih pošljejo takoj Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu.

Odrezki in boni, ki so bili izkoriščeni pred 18. t. m. in bi jih Pokrajinski prehranjevalni zavod do 20. t. m. ne prejel, bodo veljali le za nakup skrčenih obrokov.

Novice iz Države

570.000 kvadratnih metrov mestnih zemljišč obdelanih v Milanu. Vsa mesta se trudijo, da bi oddala pridnim najemnikom čim več razpoložljive mestne zemlje za kmetijsko obdelovanje. Izginjajo parki in sprehajališča in vse se spreminja v plodne njive. V Milanu so lani obdelali 55.000 kvadratnih metrov in so na tej zemlji pridelali 262 stotov krompirja, 47 stotov koruze in 3 stote raznih drugih žitnih vrst. Za letošnjo spomlad pa so odredili, da bo treba preorati in zasejati kar 570.000 kvadratnih metrov, od česar odpade skoraj tri četrtine na mestni svet, preostanek pa na zemljo zasebnikov, katero je mestna občina odvzela in podelila revnejšim prebivalcem v obdelavo. Računajo, da bodo pridelali na vsej tej ploskvi okrog 700.000 stotov raznega žita, krompirja, fižola in drugih pridelkov. Če se bodo obnesli ti računi, bo mesto samo na svojih, poprej neobdelanih zemljiščih, pridelalo tolikšne količine živil, da bodo vsaj najrevnejše družine v mestu imele zagotovljeno prehrano. Podobno kakor Milano, so storila tudi druga velika mesta.

Vpostavitev rednih diplomatskih odnošajev med Sv. stolico in Japonsko. Rimska poročevalska agencija »La Corrispondenza« objavlja kratko poročilo, v katerem pravi, da pri Sveti stolici razpravljajo sedaj o predlogu japonske vlade, da bi se uredili diplomatski odnošaji med obema državama. Po tem takem naj bi bila Sv. stolica zastopana na japonskem dvoru s svojim apostolskim nuncijem, Japonska pa v Vatikanu s poslanikom. Razgovori potegajo ugodno in je treba pričakovati, da bodo zadevni ukrepi obeh držav kmalu objavljeni.

Prepovedano streljanje golobov selivcev. Kmetijsko ministrstvo je izdalo posebno svarilo za ljubitelje golobjega mesa, da je prepovedano loviti ali pa streljati golobe selivce, češ da so te vrste golobjega rodu silno redke in jih je treba zato zaščititi. Prav tako je prepovedano vsakršno uničevanje tega goloba v gnezdih kakor tudi streljanje golobov med poletom. Za kršitelje predpisov so določene stroge kazni.

Earl Derr Biggers

Črna kamela

82

Zlomila sem si spodnji členek in nisem mogla več plesati. Tedaj sem pisala Dennyju in ga vprašala, če smem k njemu. Nobenega odgovora ni bilo. Kasneje sem slišala, da je bil umorjen.

Arthur, Dennyjev brat, je svoj čas tudi igral v Londonu. Bil je do mene zelo pošten. Posodil mi je nekaj denarja. Nekega dne pa mi je rekel, da misli iti v Združene države in izslediti tistega, ki je umoril njegovega brata. Čez nekaj časa je pisal, da se je pod imenom Tarneverro kot vedeževalec naselil v Hollywoodu. In rabil je pomoč. Rekel mi je, da bi mu bila lahko v podporo, če bi bila pripravljena prevzeti neko zaposlitev. Tedaj sem bila garderoberka v nekem gledališču, kjer sem prej sama nastopala. Bilo je neprijetno delo, povrh pa še stari spomini, in zato sem si želela stran.«

»Šli ste torej v Hollywood?« je silil šef.

»Da in skrivaj sem se sestala s Tarneverrom. Povedal mi je, da me misli zaposliti pri Shelah Fane. Potem, ko ji je nasvetoval, naj odpusti prejšnjo sobarico, je mene poslal tja. Odkril je, da sta si bila prej miss Fane in Mayo zelo blizu in mislil je, da bi utegnila jaz v njenem domu odkriti kakšno sled, ki bi naju povedla naprej. Svetoval mi je, naj svojo zunanjost po možnosti popolnoma spremenim, predvsem pa svojo frizuro, kajti možno je bilo, da je Denny kazal moje slike prijateljem in znancem. Ubogala sem njegov nasvet, toda bila je nepotrebna previdnost, Denny je prav gotovo vse moje slike izgubil ali pa vrgel stran. Miss Fane me je vzela v službo in bila je z menoj zelo zadovoljna. Sama sem svoj čas imela sobarico. In poldrugo leto sem bila pri njej ter pomagala Tarneverru. Toda nisem mogla odkriti nič, prav nič o Dennyju Mayu.

Včeraj popoldne sva se dobila s Tarneverrom zunaj na obrežju. Tedaj mi je sporočil, da mu je Shelah Fane priznala, da je ona sama umorila Dennyja Maya. Hotel jo je prisiliti do priznanja ob priči. To je imel v načrtu za snoči v uti. Hotel je govoriti z njo na samem in jaz naj bi se tedaj nekje v neposredni bližini skrivala. Potem je imel namero poslati po policijo.

Vrnila sem se spet vsa iz sebe od sovraštva do te ženske, ki je uničila življenje Dennyju in tudi meni. Začela sem premišljevati sama v svoji sobi. Tarneverrov načrt se mi je zdel tako nesmiseln! Policija? Lahko sem si mislila, kako bodo razsodili ameriški sodniki pri takšni ženski, kakor je bila Shelah Fane, pri tako lepi in slavni ženski! Nikoli bi je ne obsodili. Bila pa so še druga pota mimo policije. Preudarjala sem naprej. Žal mi je, da sem to naredila.«

Njene oči so gorele. »Ne, to ni res! Vesela sem! Vse sem natanko pripravila vnaprej. Včeraj zvečer, medtem ko je bila družba zbrana, je bil ugoden trenutek. Toliko ljudi v hiši, toliko ljudi, ki bi to lahko storili. Pomislila sem na alibi po uri. Denny je nekoč igral v filmu, kjer je nastopil ta trik. Ostala sem v kuhinji od dvanajst minnut pred osmo pa do deset minut čez osem. Jessop in kuhar sta bila prav tako tam. Petnajst minut čez osem sem po Wu Kho Hingu izvedela, da je bila Shelah Fane sama v uti in čakala, da bi pripravila učinkovit pozdrav za svoje goste. To je bila pač njena navada.

Odšla sem v njeno sobo in poiskala nož, ki ga je bila sama kupila v Tahitiju. Rabila sem tudi nekaj, da bi ga mogla skriti in sicer precej velik robec. Vrata proti verandi so bila odprta in v veži so bile stvari gospodov. Stopila sem tja in vzela iz žepa nekega suknjiča robec. Mislim, da je bil mr. Bradshawa.«

»Res!« je rekel mrko Bradshaw. »Hvala za to prijaznost!«

»Odšla sem proti uti,« je nadaljevala Ana. »Prav nič ni sumila. Stopila sem tik k njej...« Pokrila je svoj obraz z rokami. »O tem ne bom mogla nikoli govoriti. Pozneje sem razbila uro, zavito v robec, in jo znova nataknila na njeno roko. Da bi pa ustvarila videz resničnega boja, sem povrh odtrgala z njenih ramen še orhideje in jih poteptala. Potem sem stekla ven in zakopala nož globoko v pesek. Zaslišala sem glasove od obrežja, in se do smrti prestrašila. Zdrvela sem v hišo in sicer po stranskih stopnicah v svojo sobo.«

»In robec?« je vprašal Charlie. »Ali ste ga dali mr. Tarneverru, ko je prišel?«

»Trenutek, prosim,« ga je prekinil vedeževalec. »Ana, kdaj sva zadnjikrat govorila?«

»Včeraj popoldne na obrežju.«

»Ali sva bila ta čas kakor koli v medsebojni zvezi?«

Zmajala je z glavo. »Ne!«

»Ali sem mogel potem jaz čuti za tvoje priznanje, da si bila ti tista, ki je umorila miss Fane?«

»Ne, nemogoče!«

Vedeževalec se je ozrl okrog sebe: »Na te ugotovitve polagam veliko važnost.«

»Toda robec...?« Šef se je obrnil na Ano.

»Pustila sem ga, da je padel v travo. Jaz, jaz sem hotela, da bi ga tam našli.« Pogledala je na Bradshawa. »Ni bil moj, kot vesto-

Razsodbe vojaškega sodišča

Vojaško sodišče II. armije, odsek v Ljubljani, je izreklo proti **Jezi Francu**, sinu pokojnega Franca in Antonije Kozoderec, rojenemu 3. 12. 1916 v Hajdini in bivajočemu v Ljubljani, naslednjo razsodbo:

Jeza Franc je bil obtožen nezakonite nošnje strelnega orožja in streliva ter je bil zasačen 26. 12. 1941 v Ljubljani v posesti dveh nabitih samokresov in municije zanje, dalje poskušenega napada proti varnostnim pripadnikom Oborožene Sile, ker je istega dne zvečer vdrl v sobo splošne bolnišnice in nameril proti karabinjerju Carletu Camiliu in agentu Ovnu Ivanu nabasana revolverja z namenom, da bi omogočil pobeg aretirancem, in končno poskusa pobega, ker je hotel omogočiti beg aretirancev, ki so bili pod stražo v bolnišnici. Obdolženi je bil spoznan za krivega v vseh naštetih obtožbah in obsojen na dosmrtno ječo z vsemi zakonitimi posledicami in na plačilo stroškov postopanja.

Sodišče II. armade, odsek v Ljubljani, je sodilo **Campelliju Ivanu** iz Essena na Westfalskem, 22 letnemu **Zupančiču** Antonu iz Krke, 33 letnemu **Pajaku** Henriku iz Krke ter 44 letnemu **Poljancu** Francu iz Krke na Dolenjskem, ki so bili vsi obtoženi, da so sodelovali pri oboroženi tolpi, imeli strelno orožje in sodelovali pri napadu na člane Oboroženih sil. Tretji in četrti sta za oboroženo tolpo nabavljala živila. Campelli je bil obsojen na dosmrtno ječo, Zupančič na 24 let ječe in stalno izgubo državljanskih pravic, Pajak Henrik in Poljanc Franc pa vsak na 6 mesecev zapora.

Na svojem zasedanju 11. t. m. je sodišče razpravljalo o naslednjih kazenskih stvareh:

Rotar Jožef iz Rudnika je bil član oborožene tolpe, ki je v noči od 6. na 7. januar napadla vojašnico Kr. Karabinjerjev na Turjaku in pri tej priliki je bil ubit en italijanski vojak. Dalje je Rotar delal prevratno propagando. Razdajal je letake. Obsojen je bil na 3 leta in 4 mesece zapora.

Sever Andrej iz Šenčurja pri Kranju ter **Pirman** Drago iz Ljubljane sta bila obtožena, da sta bila člana prevratne družbe. Sever pa je imel še avtomatično pištolo in štiri naboje. Obsojen je bil na tri leta, Pirman pa je bil oproščen.

Dečman Emanuel in **Dečman** Vinko z Ježice sta pripadala družbi, ki je imela prevratne namene. Dečman Emanuel je trosil tudi letake. Ker je bil deležen amnestije, njegova stvar ni prišla pred sodišče. Dečman Vinko pa je bil oproščen zaradi pomanjkanja dokazov.

Simončič Josip iz Št. Ruperta je bil obtožen, da je bil februarja član oborožene tolpe. Za to družbo je kupoval tudi orožje. Prav tako je delal tudi prevratno propagando. Dobil je tri leta zapora.

Kastelic Slavka iz Slap pri Dev. Mar. v Polju je bila obtožena, da je v Vevčah sodelovala pri oboroženi tolpi in dajala zlikovcem jed in prenočišče. Dobila je tri mesece zapora pogojno.

Petek Josip iz Ortneka je bil obtožen, da je v Kočevju sodeloval pri nekem komunističnem društvu, ki je imelo namen delati zmedo s sabotažo in prevrniti sedanji red. Dalje je bil obtožen, da je pomagal 13. avgusta položiti razstrelivo v škarpo ob železniški progi med Ortnekom in Žlebičem, dalje je imel doma razstrelivo. Bil je oproščen zaradi pomanjkanja dokazov.

Peterzan iz Dobrniča je bil obtožen prevratne propagande in da je nagovarjal nekega italijanskega vojaka, naj se pridruži komunistom v gozdu. Bil je oproščen zaradi pomanjkanja dokazov.

Starkelj Stanislav iz Ljubljane je bil obtožen prevratne propagande in članstva pri družbi, ki je to propagando delala. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil oproščen.

Cvelbar Ivan iz Vavte vasi pri Št. Jerneju je imel doma strelivo. Obsojen je bil na mesec dni zapora in 100 lir globe, vendar se mu kazen odloži za dve leti.

Furlan Borut, **Grum** Dušan in **Lokar** Miloš, vsi iz Ljubljane, so bili obtoženi prevratne propagande. Furlan je bil član Osvobodilne fronte in delal propagando med vseučiliščniki, ostala dva pa sta raznašala komunistične letake. Furlan je dobil 1 leto in 8 mesecev, Grum in Lokar pa sta bila oproščena zaradi pomanjkanja dokazov.

Oblak Mirko iz Bevk pri Vrhniki je bil obtožen, da je vlomil v vojaško brzojavno postajo. Zaradi pomanjkanja dokazov je bil oproščen.

Bitenc Štefanija in **Bitenc** Leopold iz Ljubljane ter **Porenta** Nada iz Ljubljane so bili obtoženi, da so sodelovali pri trosenju letakov in slovenskih zastavic. Pri prvih dveh so zastavice tudi dobili. Bitenc Štefanija je bila obsojena na 1 leto in 4 mesece zapora, Bitenc Leopold na 3 leta, Porenta Nada pa je bila oproščena, ker je edinole spremljala Bitenc Štefanijo, ko je ta trosila zastavice.

Videnič Albin, **Vidic** Franc in **Arko** Stanislav, vsi iz Kočevja, so bili obtoženi članstva pri prevratni družbi. Vidic in Arko sta razen tega raznašala prevratno glasilo »Slovenski poročevalec«. Videnič je imel doma samokres, pri aretaciji pa se je uprl policijskemu agentu, mu naperil samokres na prsa in sprožil, toda orožje mu je odpovedalo. Videnič je dobil 4 leta robije, 1 leto zapora in 100 lir globe, Vidic 2 leti zapora, Arko 1 leto zapora.

Berger Karel iz Ljubljane je širil sliko glavarja oborožene tolpe Ljubomira Šercerja. Pri **Puciharju** Josipu so dobili protinemško in protifašistično delo »Val«. Obsojena sta bila: Berger na 2 leti ječe, Pucihar na 3 leta in 4 mesece.

Bračič Danilo iz Ljubljane je bil obtožen sleparstva, ker je z legitimacijo svojega brata Mirka, podčastnika bivše jugoslovanske vojske in partizana skušal dvigniti pokojnino, pripadajočo bratu. Obtožen je bil tudi, da je sodeloval pri oboroženi prevratni tolpi. Obsojen je bil na 5 mesecev zapora in 1000 lir globe. Oproščen pa je bil obtožbe, da je bil član prevratne družbe zaradi pomanjkanja dokazov.

Raznoterosti izpred sodišča

Ljubljana, 18. marca.

Na okrožnem sodišču je bila ta teden le ena razprava zaradi naviianja cen. Na dnevni red je prišla zadeva nekega gostilničarja zaradi vprašanja sortiranega ali navadnega namiznega vina. Gostilničar Rudolf toči vino tam na znamenitem Ambroževem trgu. Lani je v začetku avgusta točil dobro sremsko črnino. Zahteval je zanjo 10 lir, ko je bila takrat določena najvišja cena za črnino 9.10 lir za liter. Kontrolna organa sta ga prijavila, da je prodajal navadno namizno črno vino po gornji ceni, ko naj bi bila za tako vino najvišja cena 7.60 lir. Gostilničar Rudolf pa je navajal, da je res prodajal sremsko črnino po 10 lir, toda bilo je to vino sortirano, bil je črni burgundec. Torej vino boljše vrste, za kar je bil upravičen nastaviti višjo ceno. Kontrolna organa pa sta trdila, da je bilo vino sremska črnina, slabše vrste. Izvedenca sta nato podala mnenje, da je gostilničar res točil pravo sremsko črnino, vino boljše vrste. Sodnik je gostilničarja oprostil.

Položaj na nepremičninskem trgu je neizpremenjen, je nekoliko manj živahen, ko so vplivali razni dogodki na razvoj zemljiških kupčij. To se pozna tudi v zemljiški knjigi. V prvi polovici tega meseca je bilo zaznamovanih le do 15 različnih zemljiških kupčij. Kupne pogodbe navajajo manjše kupčije, najvišja kupnina je znašala 65.000 lir, bilo je dalje še nekaj kupnih pogodb starejšega datuma iz lanskega leta v takratni dinarski valuti. Najmanjša taka kupčija je znašala 1500 din. Celotna kupna vrednost pri 15 kupnih pogodbah je dosegla znesek 248.894 lir. Med drugimi so prodali:

Dečman Pavel in Alojzija, posestnika Ljubljana—Moste, sta prodala Ini **Leskovic**, posestnici, Ljubljana, Petrarkova ulica 20, posestvo vl. št. 11 k. o. Kašelj (hiša, vrt, njiva, pašnik) za 58.000 lir.

Vrhovec Fran, posestnik, Ljubljana, Poljanska cesta 50, je prodal Antoniji **Jelenčevi**, posestnici, Ljubljana, Šlajmerjeva ulica 1, parcelo št. 294 k. o. Petersko predmestje I. del v izmeri 3.380 m² za 65.000 lir.

Čarman Neža, posestnica, Ljubljana, Ižanska cesta 27, je prodala Mariji **Krašnja**, krznarjevi soprogi, Ljubljana, Mala Čolnarska ulica 12, del parcele št. 162-12 in 13 k. o. Karlovško predmestje za 20.000 lir.

Zabukovec Marija, posestnica v Škofljici št. 18 in njen mož Alojzij, od tam, sta prodala Franu **Adamiču**, posestniku, Spod. Blato št. 6, posestvo vl. št. 284 k. o. Lanišče in vl. št. 630 k. o. Rudnik za 35.340 lir.

Elektrika ga je ubila

Ljubljana, 17. marca.

Včeraj dopoldne ob 9.20 so bili mestni reševalci poklicani, naj hitro pridejo v znano Pollakovo usnjarsko tovarno, katere lastnik je zdaj Mergenthaler.

Reševalci so takoj prihteli v tovarno na Sv. Petra cesti, pa so se morali vrniti, kajti ponesrečenec je že izdihnil.

Kaj se je zgodilo?

Tovarniški delavec Ivan Avguštinčič je bil zaposlen pri skladanju posušenih kož v velikem skladišču. Kož je bilo že toliko, da so segale skoraj do stropa. Avguštinčič je stal na visokem kupu in kože sprejemal od tovariša, ki mu jih je podajal od zdolaj. Pod stropom tega skladišča je napeljan električni vod, ki pa ni bil zadosti zavarovan, kakor bi moral bit po vseh predpisih. Nesrečni Avguštinčič se je pri delu dvignil in se s temenom dotaknil voda. Pretreslo ga je in se je zgrudil. Vsaka pomoč je bila zaman. Revež je podlegel. Kdo nosi odgovornost za nesrečnikovo smrt? To bo ugotovila preiskava. Predpisi naj veljajo za vse!

Tečaj za učiteljice — nadzornice kolonij

Javljeno je že bilo, da se bodo organizirale v počitnicah poletne kolonije, ki bi mogle sprejeti okoli 5000 otrok obojega spola iz Ljubljanske pokrajine. Za pripravo potrebnega vodstvenega osebja se bo poleg trimesečnega tečaja za ljubljansko učiteljstvo vršil še poseben desetdnevni tečaj konec šolskega leta in sicer za učiteljice, ki bivajo izven Ljubljane. Stroške za pot in bivanje v Ljubljani za čas tega tečaja prevzame v celoti zvezno poveljstvo GILL-a. Po končanem tečaju bodo udeleženke dobile spričevalo, ki bo veljavno v šolske namene ter dajalo prednost pri namestitvah. Usposobljene nadzirateljice kolonij v pokrajini bodo dobivale poleg hrane in stanovanja tudi še nagrado 350 lir mesečno, če bodo šle s kolonijo k morju, pa še posebno nagrado. Čas za predložitev nekolkovanih potrebnih prijav pri prosvetnem oddelku Visokega komisariata je do 20. t. m.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

Ljubljana

Koledar

Danes, sreda, 18. marca: Ciril Jeruz.
Četrtek, 19. marca: Sv. Jožef.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Pyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Umrla je v ponedeljek, 16. t. m. zvečer v Ljubljani, v starosti komaj 35 let, gospa Kristina Batistič-eva, soproga splošno znanega veletrgovca in posetnika g. Rafaela Batističa iz Stražišča pri Kranju. Pokojnica, ki je bila hčerka ugledne stražiške rodbine Benedikove, je težko zbolela že pred več meseci, končno pa se je le morala podvreči v Ljubljani nevarni operaciji, ree kate posledic pa njena čvrsta narava kljub mladim letom ni mogla preboleti. Kraj in čas pogreba bo objavljen naknadno v ljubljanskem dnevnem tisku. Blago in nadvse simpatično pokojnico bomo ohranili v širokem krogu prijateljev in znancev v neizbrisnem spominu, bridko prizadetim svojcem pa izrekamo najgloblje sožalje.

Ravnateljstvo I. ženske realne gimnazije v Ljubljani vabi s tem vse gg. profesorje in profesorice kakor tudi vse učenke tega zavoda, da pridejo nujno v sredo, 18. t. m. v Lichtenthurnov zavod na Ambroževem trgu, in sicer I.—III. razredi ob 14.30 (poltreh popoldne), razredi IV.—VIII. pa ob 15. uri (ob treh popoldne). Tam se bodo dala vsa potrebna šolska obvestila. — Ravnateljstvo.

Pianistka Rossana Bottai, ki bo nastopila na lastnem klavirskem koncertu v ponedeljek, dne 23. t. m. ob 18.30 v veliki Filharmonični dvorani, je rodom iz Pise, kjer je bila rojena leta 1920. Spada med največje mlade italijanske pianiste. Klavirski študij je začela na Cherubinijevem konservatoriju v Firenzi pri profesorju Riu Nardiju. Nato je nadaljevala študij v Milanu in na znameniti akademiji v Sieni. V teku svojega študija od leta 1934 dalje je dobila več najvišjih odlikovanj bodisi premij ali srebrnih in zlatih kolajn. Ponovno je bila pozvana, da je igrala na dvoru. Koncert dne 23. t. m. se bo vršil pod okriljem italijanskega kulturnega instituta v Ljubljani. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice. Institutovi člani naj dvignejo vstopnice v tajništvu instituta.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 18. marca ob 17.30: **»Človek, ki je videl smrt.«** Red Sreda.
Četrtek, 19. marca ob 14: **»Princeska in pastirček.«** Mladinska predstava. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol;
ob 17.30: **»Zaljubljena žena.« Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.**
Petek, 20. marca: Zaprto.
Sobota, 21. marca ob 17.30: **»Človek, ki je videl smrt.«** Red B.

Opera:

Sreda, 18. marca ob 16.30: **»Evgenij Onjegin.«** Red B.
Četrtek, 19. marca ob 14: **»Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron.«** Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.
Ob 17.30: **»Don Pasquale.«** Izven.
Petek, 20. marca ob 17.30: **»Orfej in Evridika.«** Red A.

Abonenti reda Sreda bodo imeli drevi ob 17.30 predstavo romunske komedije, ki jo je napisal Victor Eftimiu: »Človek, ki je videl smrt«. V njej duhovito ironizira provincialno življenje, njegovo majhnost in nepomembnost. V mir malega mesteca zanese potepuh razburjenje, dejavnost in konflikte. Nasprotje med njegovo in meščansko miselnostjo ustvarja temelj za zaplet. — Igrali bodo: vinskega trgovca Filimona — Cesar, njegovo ženo — Gabrijelčičeva, njegovo hčer — Simčičeva, lekarnarja Leona — Vlad. Skrbinšek, njegovega sina — Raztresen, potepuha — Jan; režiser in inscenator: inž. arh. B. Stupica.

Čajkovskega opero »Evgenij Onjegin« bodo peli danes ob 16.30 za red B. Zasedba partij je sledeča: Larina — Poličeva, Tatjana — Heybalova, Olga — Španova, Onjegin — Primožič, Lenski — Sladoljev, Gremin — Lupša, Filipjevna — Golobova, Triquet — B. Sancin, stotnik — Škabar, Zarecki — Dolničar, Gillot — Mencin. Dirigent: A. Neffat, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

Na praznik v četrtek bodo peli ob 14 popoldne Beneševo opereto »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Zasedba partij je sledeča: Matije, župan — Zupan, Lenka, njegova hči — Barbičeva, Hela Fieldova, milijonarka — Japljeva, Tino Klement, tenor — B. Sancin, Riba, reporter — M. Sancin, Maruša — Poličeva, sluga — Rus, godec — Simončič. Dirigent: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin. Veljale bodo znižane cene od 18 lir navzdol. — Zvečer ob 17.30 bodo ponovili Donizettijevo opero »Don Pasquale«.

S. S. van Dine — KRIMINALNI ROMAN — 21

Heath ni odgovoril. Z očmi je stikal po vseh kotih sobe. Slednjič pa je vso pozornost posvetil oblačilnici. Odrinil je njena vrata, prižgal luč in se zagledal v stvari, ki so bile v njej.

V tem trenutku se je pojavil na pragu Snitkin. Ne da bi mu dal časa, da bi spregovoril, ga je Heath vprašal vreščeče:

»Ste končali z merjenjem stopinj?«

»Končali,« je odvrnil Snitkin in mu pomolil dolg zavitek. »Ni jih bilo težko odkriti, toda mislim, da nam ne bodo prav nič koristile. Takšne stopinje ima lahko milijon capinov.«

Heath je odvil zavitek in iz njega potegnil droben bel papirček, na katerem je bil narisan odtis podplata.

»To je stopinja zelo velike noge.«

»Že res, toda s tem še ni nič rečenega, kajti to ni odtis čevlja, pač pa galoš, in ne moremo vedeti, če res odgovarjajo velikosti noge, ki je bila vanje obuta, ali ne.«

Snitkinu je pogled nehote ušel na oblačilnico. S prstom je pokazal na par gumijastih galoš, ki jih je nekdo malomarno zagnal na tla.

»Zdi se, da so prav tako velike,« je zamrmral, potegnil papir iz naredniikove roke ter primerjal obojno velikost. »Površina obeh se popolnoma sklada.«

»Kaj za vraga naj bi to pomenilo?« je vzkliknil Heath.

»Da je moral biti Chester umorjen preteklo noč v pozni uri,« mu je prišepetal Markham in je stopil bližje k njemu.

»Toda, to je nespametna domneva. Če bi bil gospod Chester kaj želel, bi poslal majordoma in bi mu tist stvar prinesel. Sicer pa so bile tisto uro vse trgovine zaprte. Zakaj so morale biti stopinje narejene po enajsti uri zvečer, torej tedaj, ko je nehalo snežiti?«

»Nemogoče je trditi,« je pripomnil Snitkin, »da bi bila oseba, za katero gre, prišla iz hiše in se vrnila, ali pa prišla sem in potem spet odšla, kajti niti ena stopinja ni pokrivala druge.«

»To je stvar edinstvene važnosti, kako je treba razumeti Rexovo zgodbo,« je pripomnil Vance. Še enkrat se je ozrl na truplo in dejal: »Na noben način ne morem verjeti, da bi se bil Chester podal v gumijastih galošah na skrivnostno pot! Bojim se, da bomo morali poiskati kakšno drugačno razlago za te stopinje!«

»Čudno pa je, da stopinje, ki smo jih odkrili, tako natančno odgovarjajo meri teh galoš!«

»Če to niso Chestrove stopinje,« je posegel v pogovor Markham, »potem je treba vsaj priznati, da so morilčeve stopinje.«

»Da,« je pritrdil Vance in si vzel cigatero, »mislim, da to brez nadaljnjega lahko potrdimo.«

IX. poglavje.
Tri izstreljene krogle.

Petek, 12. novembra ob 9.

V tem hipu je v spremstvu policista vstopil doktor Doremus. Po natančnem pregledu trupla je potrdil, da je smrt morala nastopiti okrog polnoči. Heathu je na njegovo vprašanje odgovoril, da bi bil storil najboljše, če bi kroglo takoj izvlekel, ne da bi čakal na mrliški ogled.

Ko smo zapustili mrliško sobo in pustili zdravnika, da je opravil svojo nalogo, nas je bolniška postrežnica obvestila, da bi stara gospa Greenejeva rada govorila z nami.

Stara bolnica je sedela na postelji s hrbtom oprta po svoji stari navadi na celo goro blazin.

»Kaj naj pomeni vsa ta zmešnjava, gospod Markham?« je vprašala z vreščečim glasom. »Postrežnica mi je povedala, da je bil snoči umorjen tudi Chester. Joj, jojme! Če bi bili to najboljši otroci, gotovo nihče ne bi mislil na to, da bi jih ubil! To je pravična kazen, ker so tako grdo ravnali s svojo ubogo staro materjo, bolno že deset let, hromo... nesrečnico, ki se zanjo nihče ne briga in ji nihče ne posveča nobene pozornosti! Tu sem čisto sama dan za dnem in trpim nepopisne bolečine, ne da bi kdo vsaj malo pomislil name.«

V njenih očeh se je zasvetil zloben blesk.

»O, edino takrat se spomnijo name, kadar zažele, da bi šla čimprej na drugi svet. Tedaj bi se lahko polastili tolikšnega denarja, vsega mojega denarja!«

»Razumem, razumem,« jo je suhoparno prekinil Markham. »Povedali so mi, da ste vi preteklo noč v trenutku, ko se je odigral zločin, spali.«

»Jaz? Morda... Čudno pa je, da je nekdo zaprl moja vrata, iz same obzirnosti menda, da se ne bi prestrašila!«

»In vi nič ne sumite, iz kakšnega razloga naj bi bil ubit vaš sin?«

»Jaz!? Meni nihče nič ne pove. Jaz sem uboga nesrečnica, samotarka, stara mrtvoudna ženska!«

»Dobro, dobro. Nočemo vas še dalje vznemirjati, gospa Greene,« je končal Markham.

Že smo šli po stopnicah, ko naenkrat zaslišimo, da so se vrata spet nekoliko odprla, gotovo po naročilu bolnice.

»Kako strašna je ta ženska,« je pripomnil Vance ob vhodu v salon.

»Resnica je, da ji njeno samoljubje trpljenje precej lajša! Te zločine smatra kot zaroto, ki je zasnovana samo z namenom, da bi njo vznemirjali.«

Sproot je ponižno vstopil.

»Želijo gospodje morda malo kave?« Njegov obraz je bil hladnokrven in dostojen kot zmerom. Ni bilo videti na njem, da bi ga bil dogodek pretekle noči kaj vznemiril.

»Ne, Sproot,« ga je zavrnil skoraj osorno Markham, »ne bomo pili kave. Obvestite pa gospodično Sibilo, naj bo tako ljubezniva in naj pride sem.«

»Razumem, gospod.«

Čez nekaj minut je Sibila prišla. Kljub živahnosti, ki jo je kazala, je bil njen obraz nenavadno bled in mu je dajala nekaj mavrične slikovitosti živa rdečica njenih ustnic. Sibiline oči so bile velike in nepremične, glas pretiran, podoben glasu igralke, ki se je pri podajanju svoje vloge preveč utrudila. Kar mučila se je.

»Dober dan vam želim, gospodje! Znamenja nič preveč ne kažejo, da bi šlo za kak obisk od zunaj. Res mora biti nekdo ki se je zaklel proti Greenejevim. Ubogi stari Chet, da je moral umreti na tak način!«

Markham se je za kakšno minuto zamislil vanjo, potem pa je začel:

»Ko je v sosedni sobi počil strel ste bili vi še zbujeni, ne?«

»Da, brala sem.«

»In kaj ste storili, čim ste slišali strel?« je nadaljeval Markham in si prizadeval, da bi skril nevoljo nad takšnim njenim brezčutnim vedenjem

Andrejčkov Jože:

Žalost in veselje

Roman v slikah

Risal Jože Beranek — Besedilo priredil Mirko Javornik

478.

Tomaž mu je ugovarjal, češ da bi to bilo predrzno Viljem mu je rekel, naj ga spremi, če hoče, če ne, pa pojde sam. Tomaž je svetoval, naj vzame s seboj Hoaksla. Po dolgem prigovarjanju je Viljem privolil ter poklical Indijanca, ki je bil takoj pri njima.

479

»Z nama boš šel,« mu je dejal kapitan, ko je fant vprašal, kaj želi od njega. Hoaksla pa je pri teh besedah nagubančil čelo, kakor da mu Viljemova misel ni čisto po volji. Stopil je po puško in strelivo zase, kakor mu je naročil kapitan.

480.

Kmalu so vsi trije čez podrta debla, po spolzkih tleh in s puškami v roki korakali proti ognju. Pot je bila vedno težavnejša in nerodnejša. Hoaksla je hodil naprej ter z bistrim očesom iskal pripravnih prehodov med drevjem in goščo.

Sedanji francoski časopisi

Naklada in politični značaj starih in novih glasil

V Franciji je napisana pa tudi govorjena beseda imela vedno izredno velik vpliv. O pravih književnih delih, pa tudi o raznih revijah in dnevnih časopisih, je treba poudariti, da je razlika med preteklostjo in sedanjostjo zares velika. Književnost je bila v nekem stanju duševnega pričakovanja, kaj se bo zgodilo in se zdi, kakor da je čakala boljših časov, ko se bo lahko bolj poglobila in poletela više.

Pa tudi francoski časopisi — pri tem imamo v mislih samo tiste, ki izhajajo v nezasedeni, torej v vichyjski, Petainovi Franciji — so samo še senca tistega, kar so bili pred vojno. Veliki pariški časopisi so se po sklenitvi premirja preselili »na deželo«, če se tako izrazimo, ter zdaj izhajajo na primer v Lyonu, Clermont Ferrandu, Limogesu ali pa v Marseillesu. Raztresenemu bralcu skrivajo svoj pomen, kakršnega so imeli v preteklosti, ter so ohranili na zunaj prav takšno obliko, kot so jo imeli prej.

Na veliko presenečenje je treba ugotoviti, da imajo francoski časopisi, ki naj bi obveščali široko javnost — zato morajo biti seveda tudi poceni

vsi brez razlike zelo majhno naklado

Na čelu vseh dnevnih časopisov v nezasedeni Franciji je »Paris Soir«, dnevnik, ki je med ljudstvom zelo priljubljen zaradi številnih svojih zanimivih člankov. Izhaja dnevno v 100.000 izvodih. Za njim sledi takoj »Journal« z naklado 40 do 45.000. Na tretjem mestu po priljubljenosti in torej tudi po svoji nakladi je »Moniteur«. Ta časopis je izrazito krajevnega značaja. Bil je tudi že pred vojno zelo razširjen list. Spričo vladne eelitve v Vichy in zaradi zvez z bivšim ministrskim predsednikom Lavalom je »Moniteur« na svoji pomembnosti še pridobil. Istočasno z razvojem političnih dogodkov v zadnjih letih je napredoval tudi še drugi list pokrajinskega značaja, časopis »L'Avenir«: čigar naklada se suče okrog 10 do 12.000 izvodov dnevno.

Za omenjenimi časopisi sledi po važnosti in pomembnosti »Action Francaise«, ki si je ohranil s svojimi 35.000 bralci prejšnje postojanke med »integralnimi realisti« in nacionalisti. Seznam časopisov, ki zaslužijo večjo pozornost bodisi zaradi svoje večje naklade ali pa političnega pomena, se končuje z dnevnikom »Petit Journal«, ki ima 15 do 20.000 izvodov naklade. Lastnik tega časopisa je danes polkovnik La Rocque, bivši predsednik organizacije »Ognjenih križev«, ki se je pozneje, ko so bile razpuščene prejšnje stranke, ki so pripadale gibanju »Progres Social Francais« spremenila v francosko socialno stranko.

La Rocque je kot posebni svetnik v maršalovi vladi še vedno ostal zelo pomembna politična osebnost.

Omeniti je dalje pa tudi še list »Figaro«, ki ima približno 15.000 naročnikov in ki zasluži pozornost zaradi svojih zvez z ministrom Lucienom Romierom, njegovim prejšnjim ravnateljem. Velik vpliv ima na javno mnenje, čeprav je njegova naklada skromna, komaj 10.000 izvodov, socialistični časopis »Effort«, ki ga je pred francosko vdajo ustanovil bivši minister Spinasse zastopnik ljudske fronte. Ta mož izdaja tudi v zasedeni Franciji svoj časopis in revijo pod imenom »France Socialiste e Rouge e Bleu«.

Od »Tempsa« samo še senca

Daleč za omenjenimi sledе potem še drugi francoski časopisi, ki po veliki večini izhajajo v Parizu. Od prejšnjega tako uglednega časopisa »Temps«, glasila zunanjega ministrstva in liberalcev, ima danes kvečjemu še kakšnih 7000 izvodov dnevne naklade, je ostalo samo še mrvica tistega, kar je bil ta časopis po svojem pomenu prej. Za njim bi morda prišel na vrsto »Echo de Paris«. Omenjena dva časopisa sta danes združena in se moreta vzdrževati samo s podporami.

Sedanji dnevniki

Kako se zrcali v listih sedanje življenje in naloge Francije? Listi prinašajo precej natančna poročila z bojišč, poleg njih pa dostikrat tudi potrebne razlage. Kar se tiče razvoja notranjega položaja v Franciji, bi se v francoskih časopisih moglo najti zelo malo določenega. Večina časopisov se omeuje le na objavljanje in pojasnjevanje vladnih ukrepov. Kakšno kritiko o tem lahko bereš od časa do časa samo v listu »Effort«, ki včasih udari precej močno tudi na socialno struno.

Pravega preklanja med časopisi ni nikjer, razen med listoma »Effort« in »Action Francaise«, ki sta si nasprotna po svojih težnjah. Glasilo nacionalistov in realistov, ki jih vodi Charles Maurras vedno omenja ljudem pri »Effortu« njihovo marksistično preteklost, in jim s tem skuša jemati pravico, sodelovati pri obnovitvenih delih maršala Petaina.

Ostali so za časom

Kljub temu, da je zaradi pomanjkanja papirja obseg časopisov precej omejen, pa ne smemo misliti, da so v francoskih časopisih samo trenutno važne, aktualne stvari. Kaj še. Kot v književnih delih tako tudi časopisi posvečajo zelo mnogo prostora neaktualnim stvarem in zgodbam iz preteklosti. Izredno mnogo prostora zavzemajo v francoskih dnevnikih književni članki, poročila z gledališč, opisi takšnih osebnosti, ki jih že davno ni več med živimi. O knjigah ki nimajo prav nobene zveze s sedanjostjo, se razni pisci in kritiki razpisujejo na dolgo in široko kar čez cele stolpce. Tudi romani so ohranili svojo prejšnjo veljavo. Nekateri časopisi posvečajo cele strani na primer vprašanju vojnih ujetnikov, kolonij, mladinski vzgoji itd. Na splošno se lahko reče, da takoimenovane »zanimive strani«, zlasti pa še »Figarova« kulturna rubrika, v kateri pogosto piše tudi Gide, ali pa »Tempsova« kulturna rubrika, ne gredo s časom in svetom naprej in bralci jih ne prebirajo najbrž s prevelikim zanimanjem.

Vzrok tako nizke naklade

Na splošno se o francoskih časopisih, ki zdaj izhajajo v nezasedeni Franciji lahko reče — nekaj malega izjeme je seveda tudi — da ne znajo nič več sodobno presojati, kaj je v sedanjih razmerah primerno za časopis in kaj ne, ter da v tem oziru daleč zaostajajo za prejšnjimi časopisi. Je morda to tudi vzrok, zakaj so danes francoski časopisi tako malo razširjeni, oziroma zakaj imajo tako malo naročnikov? Na to vprašanje bi lahko pritrdilno odgovorili, če pomislimo, da vzbujajo v javnosti dosti večje zanimanje tedniki, ki pišejo bolj sodobno in za sedanje čase primerneje, kakor pa je zanimanje za dnevne časopise. (»Piccolo«).

Razvoj brezžičnega brzojava

Poznali so ga že v najstarejših časih, svoj višek pa je dosegel z radijem

Če danes govorimo o brezžični brzojavki, si seveda mislimo, da je kaj takšnega mogoče le po radiu s pomočjo električnih valov. Pa to še davno ni res. Že v starih časih so se posluževali raznih sredstev za čim hitrejši prenos važnejših sporočil iz kraja v kraj. Brezžično brzojavljanje poznajo vsi narodi od najstarejših časov dalje.

V starem veku je bil najbolj razširjen tako imenovani

»ognjeni brzojav«

Kar pomislite na našo zgodovino. Za časa turških vpadov na naše ozemlje so imeli na vseh gorah, s katerih se je bilo mogoče razgledati po širni okolici, grmade pripravljene. Stalni čuvaj je stal ob grmadi z gorečo plamenico. Kakor hitro je opazil, da gori grmada na gori kje ob meji, je zažgal tudi on svojo. Na ta način so ljudje zvedeli, da se bliža Turek in so se lahko pripravili.

Že Rimljani so se posluževali takšnega ognjenega brzojava. V času galskih vojn so zgradili na hribih visoke lesene stolpe, s katerih so ponoči s prižgano plamenico dajali važna znamenja od stolpa do stolpa. Tudi Grki so s pomočjo takšnega ognja oznanjali svoji domovini važnejše dogodke. Ko so zavzeli Trojo, so na vsej 400 km dolgi progi od Troje pa do Argosa z ognjem sporočili vest Agamemnonu.

Na tak način so lahko brzojavili le dogovorjena znamenja. Poskušali so na drug način pošiljati s posebnimi »aparati« vesti v oddaljene kraje. Posebno v 17. in 18. stoletju so imeli več prav praktičnih naprav za brezžično brzojavljenje. Nizozemski uporniki so se sporazumevali s pomočjo veternic, mlinov na veter. Francoski inženir Chappe pa je iznašel

»prstni« telegraf

Naprava je imela na visokem drogu nekak prst s tremi členki, ki so se vsi trije dali premikati nekako v poljubni smeri. Kolikor črk je imela abeceda, toliko oblik je lahko naredil s temi prsti. Prvo brzojavno progo s to napravo so zgradili med Parizom in mestom Lille. Imela je 12 brzojavnih postajic. Pozneje so zgradili še več takšnih brezžičnih brzojavnih prog po vsej Franciji, pa tudi v ostalih evropskih državah. S pomočjo tega aparata je dospela n. pr. ena črka iz Pariza v Toulon že v 20 minutah Ta naprava se je imenovala semafor, in jo še danes uporabljajo na železniških progah, kjer kaže, ali je proga prosta, ali pa zaprta. Če je ročka dvignjena, je proga prosta, če pa spuščena, mora strojevodja vlak ustaviti.

Indijanci v Južni Ameriki so brzojavljali

s pomočjo stekленice

s katerimi so odbijali sončne žarke. Abecedo so tvorili krajši in daljši svetlobni znaki. Po tem načelu deluje heliograf, ki ga je izumil Anglež Mance leta 1875. To je prav za prav votlo zrcalo, ki močno odbija sončne žarke na velike daljave. V deželah, kjer je obilo sonca, je zelo uporabljiv. Kadar je vedro vreme, lahko deluje tako zrcalo na daljavo 150 km.

Na morju pa si pošiljajo znamenja od ladje do ladje

s pomočjo zastavic

Razlikujemo dve vrsti znamenj z zastavicami. Določena znamenja oddajajo mornarji z zastavicami, ki so različne barve in različne oblike Te obesijo na jambor. Potem pa imamo tudi tako imenovano Winkerjevo abecedo, ki jo izražamo s pomočjo dveh zastavic, ki jih vihti mornar na vidnem mestu. Kakor jih stavi, takšno črko pač pomenijo.

Do sedaj opisane naprave so bile le optične naprave, to se pravi, znamenja so bila takšna, da so jih lahko videli. Obstoje pa tudi akustične naprave, takšne, ki pošiljajo na velike daljave posebne zvoke ali šume. Najbolj znan je

brzojav z bobnom

nekaterih zamorskih plemen.

Dandanes sta resnično brezžični brzojav, še bolj brezžični telefon ali radio osvojila vse celine na svetu.

DOBRI STARI ČASI

109

Ester ni odgovorila. Dve leti, že skoraj vsak večer, kličeta njen mož in Luiza mrtvo deklico. Profesor Gilardoni, čudna mešanica svobodnega mislеca in mistika, je bral z velikim zanimanjem čudovite stvari o amerikanskih sestrah Foxovih, o poizkusih Eliphasa Levija. Spremljal je spiritistično gibanje, ki se je naglo razširilo po Evropi kakor blaznost, ter se je lotilo mizic in glav. Pripovedoval je o tem Luizi.

In Luizo je zgrabila in zaslepila misel, da bi lahko zvedela, ali njena hčerka še biva. In če bi še bivala, bi lahko dobila zvezo z njo. V vseh čudovitih dogodkih in čudnih naukih je videla samo to svetlo točko, zato je prosila profesorja, naj naredi z Estero in z njo nekaj poizkusov. Ester je verovala v nadnaravne stvari samo toliko, kolikor ji je ukazovala krščanska vera. Zato stvari ni jemala resno in je bila takoj pripravljena, da položi roke na mizico s prijateljico in možem, ki je kazal veliko vnemo in veliko vero v uspeh. Prvi poskusi niso uspeli Ester, ki se je zelo dolgočasila, je želela, naj bi ne nadaljevali Toda nekega večera, po dvajsetminutnem čakanju, se je mizica na eni strani počasi nagnila in dvignila eno nogo od tal, padla potem nazaj in se spet dvignila, v velik Esterin strah in v veliko profesorjevo in Luizino veselje.

Prihodnji večer se je začela premikati že po petih minutah. Profesor ji je povedal abecedo in jo poskusil zarotiti. Mizica je odgovorila z udarjanjem ob tla po predlagani abecedi. Poklicani duh je povedal ime: Van Helmont. Ester je trepetala od strahu ko list na vodi, profesor se je tresel od razburjenja in hotel povedati Van Helmontu, da ima v knjižnici njegova dela, toda Luiza ga je rotila, naj vpraša duha, kje je Marija. Van Helmont je odgovoril: »Blizu.« Tedaj je Ester vstala, bleda ko mrlič, in dejala, da noče nadaljevati. Niti Luizine prošnje, niti solze je niso mogle pregovoriti. Greh je to, greh! Ester ni bila globoko verna, a imela je velik strah pred zlodejem in pred peklom. Nekaj časa so morali prenehati s sejami. Groza jo je bila pred njimi in mož si ni upal delati proti njeni volji.

Končno se je posrečilo Luizi, da je po dolgih prošnjah uspela. Seje so se spet začele, a Ester se jih ni več udeleževala. Ni hotela niti vedeti, kaj se godi pri njih. Samo, kadar je videla, da je mož zamišljen in raztresen, je jezno namignila na skrivne stvari v njegovi delovni sobi. Zabolelo ga je in obljubil ji je, da bo nehal.

Toda Ester se je čutila slabotno do Luize. Zakaj, posredno je razumela, da Luiza meni, da ima zvezo z duhom svoje hčerke. Nekoč ji je rekla: »Jutri zvečer ne bom prišla, ker Marija noče.« In drugič: »Grem na Looch, ker želi Marija rožo od stare matere.« Esteri se je zdelo nerazumljivo, da more tak jasen in močan razum tako propasti. Hkrati je uvidela, kako neizmerno težko bi jo bilo prepričati s pametnimi razlogi in kako kruto bi bilo ugovarjati s slabimi.

Profesor je prižgal luč in šel v svojo sobo. Luiza je šla za njim. Poznamo že to sobo, podobno sobici na ladji, s policami, polnimi knjig, s pečjo, z oknom na jezero, z naslanjačem, v katerem je zaspala Marija v božični noči. Zdaj je bila tu med pečjo in oknom še majhna okrogla mizica z eno nogo, ki je bila ped od tal razdeljena na tri konce.

»Zelo mi je žal,« je rekel Gilardoni, ko je vstopil, »da povzročamo Esteri tako nezadovoljnost.« Postavil je luč na pisalnik. Ne da bi razpostavil mizico in stola kakor običajno, je stopil k oknu ter gledal medlo svetlobo jezera in neba v nočni temi. Luiza se ni premaknila. Naglo pa se je okrenil on, kakor da bi čutil po magnetični sili njen strah. Videl je njen prestrašeni obraz, spoznal je, da je mislila, da hoče za vselej nehati, dočim je čutil samo skušnjavo, da bi nehal. Ganjen jo je prijel za roke, ter rekel, da je Ester tako dobra, da jo tako ljubi, da ji ne on, ne ona ne bosta nikdar hote povzročila krute bolesti. Luiza ni odgovorila in profesor je komaj ubranil, da mu ni poljubila roke. Ko je postavil mizico in stola v sredo sobe, je sedla potrta na stol.

»No,« je rekel.

Luiza je potegnila iz žepa pismo ter mu ga ponudila.

»Tako zelo potrebujem nocoj Marijo in vas!« je rekla. »Berite, Francovo je. Lahko začnete na četrti strani.« Profesor ni razumel zadnjih besedi, približal se je luči in začel glasno brati:

Turin, 18. februarja 1859.

Moja Luiza!

Ali veš, da mi že štirinajst dni nisi pisala?«

»To lahko preskočite,« ga je prekinila Luiza, a se je takoj popravila. »Ne, berite vse, boljše je.« Profesor je nadaljeval.

»To je tretje pismo, ki ti ga pišem, odkar sem prejel tvoje od 6. t. m. V prvem sem bil mogoče preveč ognjevit in sem te ranil. Ta moja nesrečna narava, ki ne povzroči samo, da izustim preveč ognjevite besede, kadar se mi vname kri, ampak da jih tudi napišem! Ta nesrečna kri, ki ima že dva in trideset let, pa se segreje kakor pri dva in dvajsetih! Odpusti mi, Luiza, in dovoli, da se vrnem k stvari in prekličem besede, ki so te mogoče užalile.

Zdaj ne govorimo več o mizicah in duhovih, saj govorimo samo o diplomaciji in vojni. Toda v preteklih letih so mnogo govorili o tem in mnogo ljudi, ki jih jaz cenim in spoštujem, je verovalo v to. O nekaterih natančno vem, da so bili zapeljani. In kadar so mi pripovedovali o pogovorih z duhovi, nisem nikdar dvomil o njihovi dobri veri. Zdi se mi, da razburkana domišljija lahko jasno vidi in sliši, česar ni.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 10 lir, za inozemstvo 15 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 — Podružnica: Novo mesto